

มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200

วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
และการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

ISA™ 200 – วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ที่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษในเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 โดย International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) ของ International Federation of Accountants (IFAC) ได้แปลเป็นภาษาไทยโดย สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 และทำซ้ำโดยได้รับอนุญาตจาก IFAC ทั้งนี้ ขั้นตอนในการแปลมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศได้รับการพิจารณาจาก IFAC และการแปลนี้ได้ดำเนินการตาม “แถลงการณ์นโยบาย – นโยบายในการแปลและทำซ้ำมาตรฐานที่ออกโดย IFAC” ข้อความของมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศทั้งหมดที่ได้รับการอนุมัติคือข้อความที่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษโดย IFAC

ข้อความภาษาอังกฤษของ ISA™ 200 – วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี © 2010 สงวนลิขสิทธิ์โดย International Federation of Accountants (IFAC)

ข้อความภาษาไทยของ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 – วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี © 2012 สงวนลิขสิทธิ์โดย International Federation of Accountants (IFAC)

ต้นฉบับ : *Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements* ISBN: 978-1-60815-052-6

ติดต่อ Permissions@ifac.org เพื่อขออนุญาตทำซ้ำ ครอบครองหรือเป็นสื่อ หรือใช้เอกสารฉบับนี้ ในลักษณะอื่นที่คล้ายคลึงกัน

มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200

วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี

(ถือปฏิบัติกับการตรวจสอบงบการเงินสำหรับรอบบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2555)

สารบัญ

	ย่อหน้าที่
คำนำ	
ขอบเขตของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้	1-2
การตรวจสอบงบการเงิน	3-9
วันถือปฏิบัติ	10
วัตถุประสงค์	11-12
คำจำกัดความ	13
ข้อกำหนด	
ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน	14
การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	15
การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	16
หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอและความเสี่ยงในการสอบบัญชี	17
การปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี	18-24
การนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่น	
การตรวจสอบงบการเงิน	ก1-ก13
คำจำกัดความ	ก14-ก15
ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน	ก16-ก19
การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	ก20-ก24
การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	ก25-ก29
หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอและความเสี่ยงในการสอบบัญชี	ก30-ก54
การปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี	ก55-ก78

คำนำ

ขอบเขตของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้

1. มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้กำหนดความรับผิดชอบโดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในการปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชี กล่าวคือ มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้กำหนดวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และอธิบายถึงลักษณะและขอบเขตของการตรวจสอบ ซึ่งออกแบบมาเพื่อให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้ มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้ยังอธิบายถึงขอบเขต การบังคับใช้ และโครงสร้างของมาตรฐานการสอบบัญชี ตลอดจนข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบทั่วไปของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสำหรับทุกงานตรวจสอบ ซึ่งรวมถึงหน้าที่ในการปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชีจะใช้คำว่า “ผู้สอบบัญชี” แทนคำว่า “ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต”
2. มาตรฐานการสอบบัญชีถูกกำหนดขึ้นในบริบทของการตรวจสอบงบการเงินโดยผู้สอบบัญชี จึงควรถูกปรับใช้ตามความจำเป็นในกรณีที่น่าไปใช้กับการตรวจสอบข้อมูลทางการเงินในอดีตอื่น มาตรฐานการสอบบัญชีไม่ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีที่อาจกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตัวอย่างเช่นในการเสนอขายหลักทรัพย์ต่อสาธารณะ ความรับผิดชอบดังกล่าวอาจแตกต่างจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี ดังนั้น ในขณะที่ผู้สอบบัญชีอาจพบว่า หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในมาตรฐานการสอบบัญชีมีประโยชน์ในสถานการณ์ดังกล่าว ผู้สอบบัญชียังคงมีความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือภาระหน้าที่ทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วย

การตรวจสอบงบการเงิน

3. วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ คือเพื่อเพิ่มระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้บการเงินที่มีต้องการเงิน การบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้โดยการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีว่างบการเงินได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องหรือไม่ ในกรณีของแม่บท เพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไปส่วนใหญ่ ความเห็นดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการระบุว่างบการเงิน ถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามแม่บทหรือไม่ การปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นดังกล่าวได้ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก1)
4. งบการเงินที่ต้องได้รับการตรวจสอบ คืองบการเงินของกิจการที่จัดทำขึ้นโดยผู้บริหารของกิจการภายใต้การกำกับดูแลของผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล มาตรฐานการสอบบัญชีไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล และไม่ได้ลบล้างข้อกำหนดหรือข้อบังคับที่กำหนดความรับผิดชอบของบุคคลดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีเป็นการตรวจสอบบนหลักการที่ว่า ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) ได้รับความรับผิดชอบอันเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติงานตรวจสอบ การตรวจสอบงบการเงินไม่ได้ปลดเปลื้องความรับผิดชอบของผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก2-ก11)

5. เพื่อเป็นหลักพื้นฐานในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า งบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลเป็นความเชื่อมั่นในระดับสูง ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้สอบบัญชีได้รวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อลดความเสี่ยงในการสอบบัญชี (หรือ ความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นที่ไม่เหมาะสมต่องบการเงินที่แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ) ให้อยู่ในระดับต่ำที่ยอมรับได้ อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลไม่ใช่ความเชื่อมั่นในระดับสูงสุด เนื่องจากการตรวจสอบมีข้อจำกัดสืบเนื่อง ซึ่งทำให้หลักฐานการสอบบัญชีส่วนใหญ่ที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการสรุปผลและแสดงความเห็นนั้น มีลักษณะที่ต้องใช้ดุลยพินิจมากกว่าที่จะเป็นหลักฐานที่ให้อ้างอิงในตัวเอง (อ้างถึงย่อหน้าที่ 30-34)
6. ผู้สอบบัญชีจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับความมีสาระสำคัญ ทั้งในการวางแผนและการปฏิบัติงาน ตรวจสอบ และในการประเมินผลกระทบของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่พบในระหว่างการตรวจสอบและผลกระทบของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่ไม่ได้รับการแก้ไข (ถ้ามี) ที่มิต้องบการเงิน¹ โดยทั่วไป การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง รวมถึงการละเว้นการบันทึกบัญชีจะมีสาระสำคัญหากเมื่อพิจารณาแต่ละรายการหรือหลายรายการรวมกันแล้ว สามารถคาดคะเนได้ อย่างมีเหตุผลว่า การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินจากการใช้ข้อมูลในงบการเงินนั้น การใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับความมีสาระสำคัญเป็นไปตามสถานการณ์แวดล้อม ความเข้าใจของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความต้องการข้อมูลทางการเงินของผู้ใช้งบการเงิน และขนาดหรือลักษณะของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง หรือทั้งสองปัจจัยประกอบกัน มีผลกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจดังกล่าว ความเห็นของผู้สอบบัญชีเกี่ยวข้องกับงบการเงินโดยรวม ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงไม่มีความรับผิดชอบในการตรวจให้พบการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่ไม่มีสาระสำคัญต่องบการเงินโดยรวม
7. มาตรฐานการสอบบัญชีประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ข้อกำหนด และการนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่น ซึ่งออกแบบมาเพื่อช่วยให้ผู้สอบบัญชีได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลมาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับผู้ประกอบวิชาชีพและคงไว้ซึ่งการสังเกตและสงสัยเกี่ยวกับผู้ประกอบวิชาชีพตลอดการวางแผนและการปฏิบัติงานตรวจสอบ นอกจากนี้ ผู้สอบบัญชีต้อง
  - ระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดจากการทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ แมบทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องและระบบการควบคุมภายในของกิจการ

¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 320 “ความมีสาระสำคัญในการวางแผนและการปฏิบัติงานสอบบัญชี” และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 450 “การประเมินการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่พบระหว่างการตรวจสอบ”

- ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอว่ามี การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ โดยการออกแบบและใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้ประเมินไว้
  - แสดงความเห็นต่องบการเงินจากข้อสรุปที่ได้จากหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับ
8. รูปแบบของความเห็นของผู้สอบบัญชีขึ้นอยู่กับแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องและกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก12-ก13)
  9. ผู้สอบบัญชีอาจมีความรับผิดชอบอื่นในการสื่อสารและการรายงานต่อผู้ใช้งบการเงิน ผู้บริหาร ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล หรือบุคคลอื่นภายนอกกิจการ เกี่ยวกับเรื่องที่เกิดจากการตรวจสอบ ความรับผิดชอบดังกล่าวอาจถูกกำหนดโดยมาตรฐานการสอบบัญชีหรือโดยกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง²

วันถือปฏิบัติ

10. มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้ ให้ถือปฏิบัติกับการตรวจสอบงบการเงินสำหรับรอบบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2555

วัตถุประสงค์

11. ในการปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงิน วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี คือ
  - (ก) เพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล งบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ซึ่งช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นได้ว่า งบการเงินได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องหรือไม่
  - (ข) เพื่อรายงานต่องบการเงินและสื่อสารตามที่มาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดตามข้อเท็จจริงที่ผู้สอบบัญชีตรวจพบ
12. ในทุกกรณีที่ผู้สอบบัญชีไม่สามารถได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล และการแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขในรายงานของผู้สอบบัญชีไม่เพียงพอในสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อวัตถุประสงค์ในการรายงานต่อผู้ใช้งบการเงิน มาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดให้ผู้สอบบัญชีไม่แสดงความเห็นหรือถอนตัว (หรือลาออก)³ จากงานตรวจสอบ หากการถอนตัวนั้นสามารถกระทำ ได้ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

² ตัวอย่างเช่น มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 260 (ปรับปรุง) “การสื่อสารกับผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล” และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240 “ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการพิจารณาการทุจริตในการตรวจสอบงบการเงิน” ย่อหน้าที่ 43

³ มาตรฐานการสอบบัญชีใช้คำว่า “การถอนตัว” เท่านั้น

คำจำกัดความ

13. เพื่อวัตถุประสงค์ของมาตรฐานการสอบบัญชี คำศัพท์ต่อไปนี้มีความหมายดังนี้

(ก) แม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง หมายถึง แม่บทการรายงานทางการเงินที่ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) ใช้ในการจัดทำงบการเงิน ซึ่งเป็นที่ยอมรับเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของกิจการและวัตถุประสงค์ของงบการเงิน หรือซึ่งกำหนดโดยกฎหมายหรือข้อบังคับ

คำว่า “แม่บทการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องตามที่ควร” ใช้อ้างอิงถึงแม่บทการรายงานทางการเงินที่กำหนดให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของแม่บทนั้น และ

- (1) ให้อยอมรับโดยชัดแจ้งหรือโดยนัยว่า ผู้บริหารอาจจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลนอกเหนือไปจากที่แม่บทกำหนดไว้ เพื่อให้การนำเสนอของงบการเงินนั้นถูกต้องตามที่ควร หรือ
- (2) ให้อยอมรับโดยชัดแจ้งว่า ผู้บริหารอาจจำเป็นต้องไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของแม่บทเพื่อให้การนำเสนอของงบการเงินนั้นถูกต้องตามที่ควร ทั้งนี้การไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวอาจจำเป็นในสถานการณ์ที่ยากจะเกิดขึ้นเท่านั้น

คำว่า “แม่บทการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์” ใช้อ้างอิงถึงแม่บทการรายงานทางการเงินที่กำหนดให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของแม่บทนั้น แต่ไม่ได้กำหนดเรื่องการยอมรับในข้อ (1) หรือ (2) ข้างต้น

(ข) หลักฐานการสอบบัญชี หมายถึง ข้อมูลที่ผู้สอบบัญชีใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี หลักฐานการสอบบัญชีรวมถึงข้อมูลจากบันทึกทางการเงินบัญชีที่ใช้ในการจัดทำงบการเงินและข้อมูลอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ของมาตรฐานการสอบบัญชี

- (1) ความเพียงพอของหลักฐานการสอบบัญชี เป็นการประเมินเกี่ยวกับปริมาณของหลักฐานการสอบบัญชี ปริมาณของหลักฐานการสอบบัญชีที่ต้องการได้รับนั้นพิจารณาจากการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของผู้สอบบัญชีและจากคุณภาพของหลักฐานการสอบบัญชีนั้น
- (2) ความเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชี เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณภาพของหลักฐานการสอบบัญชี ซึ่งหมายถึงความเกี่ยวข้องและความเชื่อถือได้ของหลักฐานการสอบบัญชีซึ่งใช้สนับสนุนข้อสรุปที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี

(ค) ความเสี่ยงในการสอบบัญชี หมายถึง ความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นที่ไม่เหมาะสมต่องบการเงินที่แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ความเสี่ยงในการสอบบัญชีเป็นผลมาจากความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและความเสี่ยงจากการตรวจสอบ

(ง) ผู้สอบบัญชี หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานตรวจสอบ ซึ่งตามปกติคือหุ้นส่วนผู้รับผิดชอบงานตรวจสอบหรือสมาชิกอื่นในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ หรือสำนักงาน

(แล้วแต่กรณี) ในกรณีที่มาตราฐานการสอบบัญชีนั้นระบุชัดเจนว่าข้อกำหนดหรือความรับผิดชอบนั้นต้องปฏิบัติตามโดยหุ้นส่วนผู้รับผิดชอบงานตรวจสอบ ให้ใช้คำว่า “หุ้นส่วนผู้รับผิดชอบงานตรวจสอบ” แทนคำว่า “ผู้สอบบัญชี” คำว่า “หุ้นส่วนผู้รับผิดชอบงานตรวจสอบ” และ “สำนักงาน” จะใช้อ้างอิงถึงเรื่องเดียวกันในส่วนของภาครัฐในกรณีที่เกี่ยวข้อง

- (จ) ความเสี่ยงจากการตรวจสอบ หมายถึง ความเสี่ยงที่วิธีการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีใช้เพื่อลดความเสี่ยงในการสอบบัญชีให้อยู่ในระดับต่ำที่ยอมรับได้ จะตรวจไม่พบการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่มีอยู่ ซึ่งอาจมีสาระสำคัญในแต่ละรายการหรือมีสาระสำคัญเมื่อรวมกับการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอื่น
- (ฉ) งบการเงิน หมายถึง การแสดงข้อมูลทางการเงินในอดีตตามโครงสร้างรวมถึงการเปิดเผยข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารให้ทราบถึงทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจหรือภาระผูกพันของกิจการ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง หรือการเปลี่ยนแปลงของสิ่งเหล่านั้นในช่วงเวลาหนึ่ง ตามแม่บทการรายงานทางการเงิน คำว่า “งบการเงิน” หมายถึง งบการเงินที่ครบถ้วนสมบูรณ์แบบตามข้อกำหนดในแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง แต่ก็อาจหมายถึงงบการเงินเพียงงบเดียวก็ได้ การเปิดเผยข้อมูลประกอบด้วยข้อมูล ซึ่งเป็นเชิงอธิบายหรือเชิงบอกลักษณะที่เป็นไปตามข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติที่ระบุไว้ในแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงไว้ที่หน้างบการเงินหรือในหมายเหตุหรือในข้อมูลที่ถูกอ้างอิง (อ้างอิงย่อหน้าที่ ก14-ก15)
- (ช) ข้อมูลทางการเงินในอดีต หมายถึง ข้อมูลที่แสดงในรูปแบบทางการเงินของกิจการใดกิจการหนึ่ง ซึ่งได้มาจากระบบบัญชีของกิจการนั้นและเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านไปในอดีต หรือเกี่ยวกับสถานะหรือสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งในอดีต
- (ซ) ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบด้านการบริหารเพื่อการดำเนินงานของกิจการ สำหรับกิจการบางแห่งตามกฎหมายในบางประเทศ ผู้บริหารรวมถึงผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลบางคนหรือทุกคน ตัวอย่างเช่น กรรมการบริหารในคณะกรรมการกำกับดูแล หรือผู้บริหารที่เป็นเจ้าของกิจการ เป็นต้น
- (ฌ) การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง หมายถึง ความแตกต่างระหว่างจำนวนเงิน การจัดประเภทรายการ การแสดงรายการ หรือการเปิดเผยข้อมูลของรายการในงบการเงินตามที่กำหนดโดยแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง การแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดจากข้อผิดพลาดหรือการทุจริตเมื่อผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นว่างบการเงินแสดงข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญหรือไม่ ผู้สอบบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง ซึ่งรวมถึงรายการปรับปรุงที่เป็นจำนวนเงิน การจัดประเภท การแสดงรายการ หรือ

การเปิดเผยข้อมูล ซึ่งจำเป็นที่จะทำให้งบการเงินแสดงข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญ

(ญ) หลักการการปฏิบัติงานตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) หมายถึง ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) ได้รับทราบและเข้าใจว่าตนมีความรับผิดชอบดังต่อไปนี้ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี กล่าวคือ ความรับผิดชอบ

- (1) เรื่องการจัดทำงบการเงินตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงการนำเสนองบการเงินดังกล่าวโดยถูกต้องตามที่ควร
- (2) เรื่องการควบคุมภายในที่ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) พิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดได้
- (3) เรื่องการจัดเตรียมสิ่งต่อไปนี้ให้แก่ผู้สอบบัญชี
  - ก. การเข้าถึงข้อมูลทั้งหมดที่ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) ตระหนักว่าเกี่ยวข้องกับการจัดทำงบการเงิน เช่น การบันทึกบัญชี เอกสารหลักฐาน และข้อมูลอื่น
  - ข. ข้อมูลเพิ่มเติมที่ผู้สอบบัญชีอาจขอจากผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ
  - ค. การเข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ภายในกิจการได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาว่าจำเป็นที่จะต้องได้รับหลักฐานการสอบบัญชีจากบุคคลเหล่านั้น

ในกรณีของแม่บทการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องตามที่ควร ข้อ (1) ข้างต้นอาจกล่าวใหม่ได้ว่า “ในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินโดยถูกต้องตามที่ควรตามแม่บทการรายงานทางการเงิน”

คำว่า “หลักการการปฏิบัติงานตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม)” อาจถูกอ้างอิงโดยใช้คำว่า “หลักการ”

(ฎ) การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ หมายถึง การนำการฝึกอบรม ความรู้ และประสบการณ์ในบริบทของมาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานการบัญชี และข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการตัดสินใจอย่างรอบรู้ในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ของงานตรวจสอบ

(ฏ) การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ หมายถึง ทศนคติที่รวมถึงความรู้ลึกลับคิดในการตั้งข้อสงสัย การใช้วิจรณ์ญาณในการประเมินสถานการณ์ที่อาจชี้ให้เห็นถึงการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดหรือการทุจริต และการประเมินหลักฐานการสอบบัญชีอย่างระมัดระวัง

- (จ) ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง ในบริบทของการตรวจสอบงบการเงิน ความเชื่อมั่นในระดับสูง แต่ไม่ใช่ความเชื่อมั่นในระดับสูงสุด
- (ข) ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ หมายถึง ความเสี่ยงที่งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญก่อนการตรวจสอบ ความเสี่ยงดังกล่าวประกอบด้วยความเสี่ยงสองส่วน ซึ่งอธิบายในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ดังนี้ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก16)
- (1) ความเสี่ยงสืบเนื่อง หมายถึง ความเสี่ยงที่สิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับประเภทของรายการ ยอดคงเหลือของบัญชี หรือการเปิดเผยข้อมูลจะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่อาจมีสาระสำคัญ ไม่ว่าจะ มีสาระสำคัญในแต่ละรายการหรือมีสาระสำคัญเมื่อรวมกับการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอื่น โดยไม่พิจารณาการควบคุมที่เกี่ยวข้อง
  - (2) ความเสี่ยงจากการควบคุม หมายถึง ความเสี่ยงที่การควบคุมของกิจการไม่สามารถป้องกันหรือตรวจสอบพบและแก้ไขการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้นภายในเวลาทันทั่วทั้งที่ ซึ่งการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ เกี่ยวกับประเภทของรายการ ยอดคงเหลือของบัญชี หรือการเปิดเผยข้อมูลที่อาจเกิดขึ้น และอาจมีสาระสำคัญ ไม่ว่าจะ มีสาระสำคัญในแต่ละรายการหรือมีสาระสำคัญเมื่อรวมกับการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอื่น
- (ค) ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคล องค์กรหรือกลุ่มขององค์กร (ตัวอย่างเช่น ผู้ดูแลผลประโยชน์ของกิจการ) ที่มีความรับผิดชอบในการกำกับดูแล การกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์ของกิจการและภาระความรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องของกิจการ ซึ่งรวมถึงการกำกับดูแลกระบวนการในการจัดทำรายงานทางการเงิน สำหรับกิจการบางแห่งในบางประเทศ ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลอาจรวมถึงบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการด้วย ตัวอย่างเช่น กรรมการบริหารในคณะกรรมการกำกับดูแลของกิจการภาคเอกชนหรือองค์กรภาครัฐด้วย หรือผู้บริหารที่เป็นเจ้าของกิจการ เป็นต้น

ข้อกำหนด

ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน

14. ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับความเป็นอิสระในงานตรวจสอบงบการเงิน (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก16-ก19)

การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

15. ผู้สอบบัญชีต้องวางแผนและปฏิบัติตามงานตรวจสอบโดยใช้การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ โดยตระหนักว่าอาจมีสถานการณ์ที่ทำให้งบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง อันเป็นสาระสำคัญ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก20-ก24)

การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพ

16. ผู้สอบบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพในการวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงิน (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก25-ก29)

หลักการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอและความเสี่ยงในการสอบบัญชี

17. เพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล ผู้สอบบัญชีต้องได้มาซึ่งหลักการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อลดความเสี่ยงในการสอบบัญชีให้อยู่ในระดับต่ำที่ยอมรับได้ซึ่งช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถได้มาซึ่งข้อสรุปที่สมเหตุสมผลในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีได้ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก30-ก54)

การปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี

การปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ

18. ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบเมื่อมาตรฐานการสอบบัญชื่อนั้นมีผลใช้บังคับและมีสถานการณ์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชื่อนั้นอยู่ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก55-ก59)
19. ผู้สอบบัญชีต้องมีความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดของมาตรฐานการสอบบัญชี รวมถึงมาตรฐานการสอบบัญชีในส่วนที่เกี่ยวกับการนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่น เพื่อที่จะเข้าใจวัตถุประสงค์และนำข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก60-ก68)
20. ผู้สอบบัญชีต้องไม่กล่าวว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีในรายงานของผู้สอบบัญชี เว้นแต่ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้และมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับอื่นทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ

วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีแต่ละฉบับ

21. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีต้องใช้วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการสอบบัญชีเหล่านั้น เพื่อ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก69-ก71)
- (ก) พิจารณาว่ามีวิธีการตรวจสอบใดหรือไม่ นอกเหนือจากที่กำหนดโดยมาตรฐานการสอบบัญชีเหล่านั้น ที่จำเป็นต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีเหล่านั้น และ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก72)
- (ข) ประเมินว่าได้รับหลักการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก73)

การปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

22. ขึ้นอยู่กับย่อหน้าที่ 23 ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดแต่ละข้อของมาตรฐานการสอบบัญชี เว้นแต่ภายใต้สถานการณ์ของการตรวจสอบนั้น

- (ก) มาตรฐานการสอบบัญชีทั้งฉบับไม่เกี่ยวข้อง หรือ
- (ข) ข้อกำหนดนั้นไม่เกี่ยวข้อง เนื่องจากข้อกำหนดนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการและเงื่อนไขนั้นไม่เกิดขึ้น (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก74-ก75)

23. ภายใต้สถานการณ์พิเศษ ผู้สอบบัญชีอาจเห็นว่าจะไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใดฉบับหนึ่ง ในสถานการณ์ดังกล่าว ผู้สอบบัญชีต้องใช้วิธีการตรวจสอบอื่นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของข้อกำหนดนั้น ความจำเป็นที่ผู้สอบบัญชีจะไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อข้อกำหนดนั้นเกี่ยวกับการใช้วิธีการตรวจสอบที่เฉพาะเจาะจง และวิธีการตรวจสอบนั้นจะไม่มีประสิทธิผลในการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของข้อกำหนดนั้น ภายใต้สถานการณ์เฉพาะในการตรวจสอบ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก76)

การไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์

24. ถ้าผู้สอบบัญชีไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องฉบับใดฉบับหนึ่งได้ ผู้สอบบัญชีต้องประเมินว่าการที่ผู้สอบบัญชีไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะเป็นเหตุให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีหรือไม่ และจะเป็นเหตุให้ผู้สอบบัญชีต้องแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีหรือขออนุญาตจากงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีหรือไม่ (หากการถอนตัวนั้นสามารถกระทำได้ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง) การไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องบันทึกในกระดาษทำการตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 230⁴ (อ้างถึงย่อหน้าที่ ก77-ก78)

การนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่น

การตรวจสอบงบการเงิน

ขอบเขตของการตรวจสอบ (อ้างถึงย่อหน้าที่ 3)

ก1. ความเห็นของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินจะเกี่ยวกับการพิจารณาว่างบการเงินได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องหรือไม่ ความเห็นดังกล่าวมีลักษณะเช่นเดียวกันในทุก ๆ การตรวจสอบงบการเงิน ความเห็นของผู้สอบบัญชีจึงไม่ได้ให้ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับเรื่องบางเรื่อง ตัวอย่างเช่น การดำรงอยู่ในอนาคตของกิจการหรือประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลในการบริหารกิจการของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอาจกำหนดให้ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องบางเรื่องโดยเฉพาะ เช่น ประสิทธิภาพของการควบคุมภายใน หรือความสอดคล้องกันระหว่างรายงานสำหรับผู้บริหารกับงบการเงิน แม้ว่ามาตรฐานการสอบบัญชีมีข้อกำหนดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสดงความเห็นต่องบการเงิน ผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องปฏิบัติงานเพิ่มเติมหากผู้สอบบัญชีมีความรับผิดชอบมากขึ้นในการแสดงความเห็นดังกล่าว

⁴ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 230 “เอกสารหลักฐานของงานตรวจสอบ” ย่อหน้าที่ 8(ค)

การจัดทำงบการเงิน (อ้างอิงย่อหน้าที่ 4)

ก2. กฎหมายหรือข้อบังคับอาจกำหนดความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการรายงานทางการเงินของผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของความรับผิดชอบดังกล่าวหรือวิธีการอธิบายความรับผิดชอบดังกล่าวอาจแตกต่างกันในแต่ละประเทศ นอกเหนือจากข้อแตกต่างดังกล่าว การตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับหลักการที่ว่า ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) ได้รับทราบและเข้าใจว่าตนมีความรับผิดชอบในเรื่องดังต่อไปนี้

- (ก) เรื่องการจัดทำงบการเงินตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงการนำเสนองบการเงินดังกล่าวโดยถูกต้องตามที่ควร
- (ข) เรื่องการควบคุมภายในที่ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) พิจารณาว่าจำเป็น เพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดได้
- (ค) เรื่องการเตรียมสิ่งต่อไปนี้ให้แก่ผู้สอบบัญชี
  - (1) การเข้าถึงข้อมูลทั้งหมดที่ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) ตระหนักว่าเกี่ยวข้องกับการจัดทำงบการเงิน เช่น การบันทึกบัญชี เอกสารหลักฐานและข้อมูลอื่น
  - (2) ข้อมูลเพิ่มเติมที่ผู้สอบบัญชีอาจขอจากผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ
  - (3) การเข้าถึงบุคคลต่าง ๆ ภายในกิจการได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ซึ่งผู้สอบบัญชีพิจารณาว่าจำเป็นที่จะต้องได้รับหลักฐานการสอบบัญชีจากบุคคลเหล่านั้น

ก3. ในการจัดทำงบการเงิน ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) ต้อง

- ระบุแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ในบริบทของกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
- จัดทำงบการเงินตามแม่บทการรายงานทางการเงินดังกล่าว
- มีคำอธิบายที่เพียงพอเกี่ยวกับแม่บทการรายงานทางการเงินดังกล่าวในงบการเงิน

ในการจัดทำงบการเงิน ผู้บริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการกำหนดประมาณการทางบัญชีที่สมเหตุสมผลภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ และต้องเลือกและนำนโยบายการบัญชีที่เหมาะสมไปปฏิบัติ การใช้ดุลยพินิจดังกล่าวต้องกระทำในบริบทของแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง

ก4. งบการเงินอาจจัดทำขึ้นตามแม่บทการรายงานทางการเงิน เพื่อให้เป็นไปตาม

- ความต้องการข้อมูลทางการเงินโดยทั่วไปของผู้ใช้ที่หลากหลาย (หรือ “งบการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป”) หรือ
- ความต้องการข้อมูลทางการเงินของผู้ใช้เฉพาะกลุ่ม (หรือ “งบการเงินเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ”)

- ก5. แม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องมักรวมถึงมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่หรือเป็นที่ยอมรับในการกำหนดมาตรฐาน หรือโดยข้อกำหนดของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในบางกรณีแม่บทการรายงานทางการเงินอาจรวมทั้งมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรที่มีอำนาจหรือเป็นที่ยอมรับในการกำหนดมาตรฐาน และโดยข้อกำหนดของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แหล่งข้อมูลอื่นอาจให้แนวทางในการนำแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติ ในบางกรณีแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องอาจรวมถึงแหล่งข้อมูลอื่นดังกล่าว หรืออาจประกอบด้วยเพียงแค่แหล่งข้อมูลดังกล่าวเท่านั้น แหล่งข้อมูลอื่นดังกล่าวอาจรวมถึง
- สภาพแวดล้อมด้านกฎหมายและจรรยาบรรณ รวมถึงกฎหมาย ข้อบังคับ คำตัดสินของศาล และภาระหน้าที่ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางบัญชี
  - การตีความทางบัญชีของหน่วยงานที่มีอำนาจต่าง ๆ ซึ่งได้มีการพิมพ์เผยแพร่แล้วโดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐาน องค์กรวิชาชีพ หรือองค์กรตามกฎหมาย
  - ความคิดเห็นของหน่วยงานที่มีอำนาจต่าง ๆ เกี่ยวกับประเด็นทางบัญชีที่เกิดขึ้น ซึ่งได้มีการพิมพ์เผยแพร่โดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐาน องค์กรวิชาชีพ หรือองค์กรตามกฎหมาย
  - วิธีปฏิบัติโดยทั่วไปและวิธีปฏิบัติของอุตสาหกรรม ที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย
  - วรรณกรรมทางบัญชี
- เมื่อมีการขัดแย้งกันระหว่างแม่บทการรายงานทางการเงินกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่อาจให้แนวทางในการนำแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติ หรือระหว่างแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่รวมถึงแม่บทการรายงานทางการเงิน ให้ถือปฏิบัติตามแหล่งที่มีอำนาจสูงสุด
- ก6. ข้อกำหนดของแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของงบการเงิน แม้ว่าแม่บทการรายงานทางการเงินอาจไม่ได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติหรือการเปิดเผยข้อมูลสำหรับทุกรายการหรือทุกเหตุการณ์ แต่โดยทั่วไปแล้ว แม่บทการรายงานทางการเงินได้รวบรวมหลักการกว้าง ๆ ไว้อย่างเพียงพอ ซึ่งสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาและการนำนโยบายการบัญชีที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของข้อกำหนดของแม่บทการรายงานทางการเงินไปปฏิบัติได้
- ก7. แม่บทการรายงานทางการเงินบางเรื่องเป็นแม่บทการนำเสนอข้อมูลที่ต้องตามที่ควร ในขณะที่เรื่องอื่น ๆ เป็นแม่บทการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ แม่บทการรายงานทางการเงินซึ่งรวมถึงมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่กำหนดโดยองค์กรที่มีอำนาจหรือเป็นที่ยอมรับในการประกาศใช้มาตรฐานที่กิจการต่าง ๆ ต้องนำไปใช้ในการจัดทำงบการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป มักถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลที่ต้องตามที่ควร ตัวอย่างเช่น มาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ออกโดยสภาวิชาชีพบัญชี

ก8. ข้อกำหนดของแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องได้กำหนดส่วนประกอบของงบการเงินที่สมบูรณ์ ภายใต้แม่บทหลายแม่บท งบการเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ ภายใต้แม่บทดังกล่าว งบการเงินที่สมบูรณ์ประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ งบกระแสเงินสดและหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวข้อง ภายใต้แม่บทการรายงานทางการเงินอื่น งบการเงินฉบับเดียวและหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวข้องอาจหมายถึง งบการเงินที่สมบูรณ์

- ตัวอย่างของงบการเงินฉบับเดียว ซึ่งแต่ละฉบับนั้นรวมถึงหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
  - งบแสดงฐานะการเงิน
  - งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จหรืองบแสดงผลการดำเนินงาน
  - งบกำไรสะสม
  - งบกระแสเงินสด
  - งบแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน ซึ่งไม่รวมถึงส่วนของเจ้าของ
  - งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเจ้าของ
  - งบแสดงรายได้และค่าใช้จ่าย
  - งบแสดงผลการดำเนินงานแยกตามสายผลิตภัณฑ์

ก9. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 210 กล่าวถึงข้อกำหนดและให้แนวปฏิบัติในการพิจารณาความยอมรับได้ของแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง⁵ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 800 (ปรับปรุง) กล่าวถึงข้อควรพิจารณาเมื่องบการเงินจัดทำขึ้นตามแม่บทเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ⁶

ก10. เนื่องจากหลักการมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีต้องได้รับคำยืนยันของผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) ว่าได้รับทราบและเข้าใจว่าผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ในกรณีที่เหมาะสม) มีความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในย่อหน้าที่ ก2 โดยถือเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นสำหรับการรับงานสอบบัญชี⁷

ข้อพิจารณาโดยเฉพาะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

ก11. ข้อบังคับเกี่ยวกับการตรวจสอบงบการเงินของหน่วยงานภาครัฐอาจกว้างกว่าข้อบังคับเกี่ยวกับการตรวจสอบงบการเงินขององค์กรอื่น ๆ ดังนั้น หลักการการปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินของหน่วยภาครัฐที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้บริหาร อาจรวมถึงความรับผิดชอบเพิ่มเติม เช่น

⁵ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 210 “ข้อตกลงในการรับงานสอบบัญชี” ย่อหน้าที่ 6(ก)

⁶ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 800 (ปรับปรุง) “ข้อพิจารณาพิเศษ – การตรวจสอบงบการเงินที่จัดทำตามแม่บทเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ” ย่อหน้าที่ 8

⁷ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 210 ย่อหน้าที่ 6(ข)

ความรับผิดชอบในการจัดการรายการและเหตุการณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับหรืออำนาจหน้าที่ที่ใช้บังคับอื่น⁸

รูปแบบของความเห็นของผู้สอบบัญชี (อ้างอิงย่อหน้าที่ 8)

- ก12. ความเห็นของผู้สอบบัญชีคือความเห็นที่วางบการเงินได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไรก็ตาม รูปแบบของความเห็นของผู้สอบบัญชีขึ้นอยู่กับแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องและกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง แม่บทการรายงานทางการเงินส่วนใหญ่รวมถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับการแสดงรายการในงบการเงิน สำหรับแม่บทดังกล่าว การจัดทำงบการเงินตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องรวมถึงการแสดงรายการด้วย
- ก13. ในกรณีที่แม่บทการรายงานทางการเงินคือแม่บทการนำเสนอข้อมูลที่ต้องทำตามสมควร ซึ่งมักจะเป็นกรณีของงบการเงินเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป ความเห็นตามมาตรฐานการสอบบัญชีคือความเห็นที่วางบการเงินแสดงข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญหรือไม่ ในกรณีที่แม่บทการรายงานทางการเงินคือแม่บทการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ความเห็นตามมาตรฐานการสอบบัญชีคือความเห็นที่วางบการเงินได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทดังกล่าวหรือไม่ หากไม่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การอ้างอิงในมาตรฐานการสอบบัญชีถึงความเห็นของผู้สอบบัญชีจะครอบคลุมถึงความเห็นทั้งสองรูปแบบนี้

คำจำกัดความ

งบการเงิน (อ้างอิงย่อหน้าที่ 13(จ))

- ก14. แม่บทการรายงานทางการเงินบางแม่บทอาจอ้างอิงถึงทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจหรือภาระผูกพันโดยใช้คำศัพท์อื่น เช่น อาจอ้างอิงค่าเหล่านี้โดยใช้คำว่า สินทรัพย์หรือหนี้สินของกิจการ และส่วนแตกต่างระหว่างสินทรัพย์และหนี้สินใช้คำว่า ส่วนของเจ้าของหรือส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของ
- ก15. ข้อมูลซึ่งเป็นเชิงอธิบายหรือเชิงบอกลักษณะ ซึ่งถูกกำหนดให้รวมอยู่ในงบการเงินตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องอาจรวมถึงข้อมูลที่ถูกอ้างอิงไปยังข้อมูลในเอกสารอื่น เช่น รายงานของผู้บริหารหรือรายงานเกี่ยวกับความเสี่ยง คำว่า “รวมถึงข้อมูลที่ถูกอ้างอิง” หมายความว่า การอ้างอิงในงบการเงินไปยังเอกสารอื่น แต่ไม่ใช่การอ้างอิงจากเอกสารอื่นมายังงบการเงิน เมื่อแม่บทการรายงานทางการเงินไม่ได้ห้ามอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการอ้างอิงตำแหน่งของข้อมูล ซึ่งเป็นเชิงอธิบายหรือเชิงบอกลักษณะที่จะแสดงไว้ และข้อมูลนั้นถูกอ้างอิงอย่างเหมาะสม ดังนั้น ข้อมูลเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน

⁸ ดูย่อหน้าที่ ก59

ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (อ้างถึงย่อหน้าที่ 13(ท))

- ก16. เพื่อวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับต่าง ๆ ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกิดขึ้นเมื่อมีความเป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผลของ
- (ก) การเกิดการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง (นั่นคือ ความเป็นไปได้ที่จะเกิด) และ
  - (ข) ความมีสาระสำคัญ หากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงได้เกิดขึ้น (นั่นคือ ขนาดของผลกระทบ)

ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน (อ้างถึงย่อหน้าที่ 14)

- ก17. ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับความเป็นอิสระในงานตรวจสอบงบการเงิน ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี รวมถึง มาตรฐานเรื่องความเป็นอิสระ ที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี (ประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี) ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน และข้อกำหนดของประเทศซึ่งเข้มงวดกว่า
- ก18. ประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีกำหนดหลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณ ซึ่งได้แก่
- (ก) ความซื่อสัตย์สุจริต
  - (ข) ความเที่ยงธรรม
  - (ค) ความรู้ความสามารถและความเอาใจใส่ทางวิชาชีพ
  - (ง) การรักษาความลับ และ
  - (จ) พฤติกรรมทางวิชาชีพ

หลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมที่คาดหวังจากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้กรอบแนวคิดที่กำหนดแนวทางที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องนำไปปรับใช้เพื่อระบุ ประเมิน และจัดการกับอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐาน ในกรณีของงานสอบบัญชี งานสอบทาน หรืองานที่ให้ความเชื่อมั่นอื่น ประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีได้เสนอ มาตรฐานเรื่องความเป็นอิสระ ซึ่งกำหนดขึ้นโดยการนำกรอบแนวคิดดังกล่าวไปใช้กับอุปสรรคต่อความเป็นอิสระที่เกี่ยวข้องกับงานเหล่านั้น

- ก19. งานตรวจสอบบัญชีเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสาธารณะ ดังนั้น จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจึงกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องมีความเป็นอิสระจากกิจการที่ตรวจสอบ ความเป็นอิสระประกอบด้วยทั้งความเป็นอิสระโดยจิตใจและความเป็นอิสระตามที่ปรากฏให้เห็น ความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชีจากกิจการที่ตรวจสอบช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นในการตรวจสอบได้โดยไม่ได้รับผลกระทบจากอิทธิพลที่อาจกระทบต่อความเห็นนั้น ความเป็นอิสระช่วยส่งเสริมให้ผู้สอบบัญชีสามารถปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความเที่ยงธรรม และดำรงไว้ซึ่งทัศนคติเกี่ยวกับการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

ก20. มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1⁹ และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220¹⁰ กล่าวถึงความรับผิดชอบของสำนักงานในการจัดให้มีและคงไว้ซึ่งระบบการควบคุมคุณภาพของสำนักงานสำหรับงานตรวจสอบ มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 กำหนดความรับผิดชอบของสำนักงานในการจัดให้มีนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ออกแบบมาเพื่อให้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลแก่สำนักงานว่า สำนักงานและบุคลากรของสำนักงานปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับความเป็นอิสระ¹¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 กำหนดความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงานตรวจสอบเกี่ยวกับข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง ความรับผิดชอบดังกล่าวรวมถึงการคงไว้ซึ่งความระมัดระวัง โดยการสังเกตการณ์และการสอบถามที่จำเป็น เพื่อให้ทราบถึงการฝ่าฝืนข้อกำหนด ด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องของสมาชิกในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ การพิจารณาถึง การดำเนินการที่เหมาะสม หากผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงานตรวจสอบได้รับทราบเรื่องต่าง ๆ ที่แสดงว่าสมาชิกในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบฝ่าฝืนข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง และการได้มาซึ่งข้อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่องความเป็นอิสระที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจสอบ¹² มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 ยอมรับว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบมีสิทธิที่จะเชื่อถือระบบการควบคุมคุณภาพของสำนักงานในการบรรลุความรับผิดชอบของกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการควบคุมคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจสอบแต่ละงาน เว้นแต่ข้อมูลจากสำนักงานหรือแหล่งอื่นจะชี้แนะเป็นอย่างอื่น

การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (อ้างถึงย่อหน้าที่ 15)

ก21. การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ รวมถึงการที่ผู้สอบบัญชีระมัดระวังในเรื่องต่อไปนี้ ตัวอย่างเช่น

- หลักฐานการสอบบัญชีที่ขัดแย้งกับหลักฐานอื่นที่ได้รับ
- ข้อมูลที่ทำให้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของเอกสารและคำตอบที่ได้รับจากการสอบถามซึ่งจะใช้เป็นหลักฐานการสอบบัญชี
- สถานการณ์ที่อาจแสดงให้เห็นถึงการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น
- สถานการณ์ที่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมจากที่กำหนดโดยมาตรฐานการสอบบัญชี

ก22. การดำรงไว้ซึ่งการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพตลอดการตรวจสอบเป็นเรื่องที่จำเป็น หากผู้สอบบัญชีต้องการลดความเสี่ยง ตัวอย่างเช่น ความเสี่ยงจาก

⁹ มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 “การควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงิน และงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง”

¹⁰ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 “การควบคุมคุณภาพการตรวจสอบงบการเงิน” ย่อหน้าที่ 2

¹¹ มาตรฐานการควบคุมคุณภาพ ฉบับที่ 1 ย่อหน้าที่ 20-25

¹² มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 ย่อหน้าที่ 9-12

- การมองข้ามสถานการณ์ที่ผิดปกติ
- การได้มาซึ่งข้อสรุปที่เกินความจริงจากการสังเกตการณ์ในการตรวจสอบ
- การใช้ข้อสมมติที่ไม่เหมาะสมในการกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบและการประเมินผลการตรวจสอบที่ได้

ก23. การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพเป็นสิ่งจำเป็นในการประเมินหลักฐานการสอบบัญชีอย่างระมัดระวัง การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพรวมถึงการตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับหลักฐานการสอบบัญชีที่ขัดแย้งกันและความน่าเชื่อถือของเอกสารและคำตอบที่ได้รับจากการสอบถามและข้อมูลอื่นที่ได้รับจากผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพยังรวมถึงการพิจารณาความเพียงพอและความเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่มีปัจจัยเสี่ยงจากการทุจริตและมีเอกสารเพียงฉบับเดียวซึ่งง่ายต่อการทุจริตเป็นหลักฐานประกอบเพียงชิ้นเดียวสำหรับจำนวนเงินที่มีสาระสำคัญในงบการเงิน

ก24. ผู้สอบบัญชีอาจยอมรับว่ารายการและเอกสารเป็นของจริง เว้นแต่ผู้สอบบัญชีมีเหตุผลที่จะเชื่อเป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่จะใช้เป็นหลักฐานการสอบบัญชี¹³ ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข้อมูลหรือมีข้อบ่งชี้ถึงการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น (ตัวอย่างเช่น ถ้าสถานการณ์ที่พบระหว่างการตรวจสอบทำให้ผู้สอบบัญชีเชื่อว่าเอกสารอาจไม่ใช่ของจริงหรือข้อมูลในเอกสารอาจถูกบิดเบือน) มาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องสืบค้นข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและพิจารณาถึงการปรับเปลี่ยน หรือการเพิ่มวิธีการตรวจสอบที่จำเป็นเพื่อขจัดข้อสงสัยดังกล่าว¹⁴

ก25. ผู้สอบบัญชีควรคำนึงถึงประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และความน่าเชื่อถือของผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลของกิจการ อย่างไรก็ตาม ความเชื่อที่ว่าผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลมีความซื่อสัตย์และความน่าเชื่อถือ ไม่ได้ทำให้ผู้สอบบัญชีลดความจำเป็นในการดำรงไว้ซึ่งการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ หรือทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถยอมรับหลักฐานการสอบบัญชีที่เชื่อถือได้น้อย ในการได้มาซึ่งความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล

การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (อ้างถึงย่อหน้า 16)

ก26. การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบที่เหมาะสมเนื่องจากการตีความข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องและมาตรฐานการสอบบัญชีและการตัดสินใจอย่างรอบคอบที่จำเป็นตลอดการตรวจสอบ ไม่สามารถกระทำได้หากไม่มีการนำความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ต่าง ๆ การใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพมีความจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับ

¹³ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500 “หลักฐานการสอบบัญชี” ย่อหน้าที่ 7-9

¹⁴ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240 ย่อหน้าที่ 13 มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500 ย่อหน้าที่ 11 และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 505 “การขอคำยืนยันจากบุคคลภายนอก” ย่อหน้าที่ 10-11 และ 16

- ความมีสาระสำคัญและความเสี่ยงในการสอบบัญชี
  - ลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบที่ใช้เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีและเพื่อรวบรวมหลักฐานการสอบบัญชี
  - การประเมินว่าผู้สอบบัญชีได้รับหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่ และการประเมินว่าผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติงานเพิ่มเติมหรือไม่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของมาตรฐานการสอบบัญชีและวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี
  - การประเมินการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในการนำแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องของกิจการไปปฏิบัติ
  - การสรุปผลการสอบบัญชีจากหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับ ตัวอย่างเช่น การประเมินความสมเหตุสมผลของประมาณการที่กำหนดโดยผู้บริหารในการจัดทำงบการเงิน
- ก27. ลักษณะที่สำคัญของการใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชีคือ การใช้ดุลยพินิจโดยผู้สอบบัญชีที่ได้รับการฝึกอบรม มีความรู้และประสบการณ์ ซึ่งช่วยในการพัฒนาความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการใช้ดุลยพินิจอย่างสมเหตุสมผล
- ก28. การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพในสถานการณ์เฉพาะใด ๆ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่ผู้สอบบัญชีทราบ การปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ ที่ยากหรือที่มีข้อโต้แย้งในระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบ ทั้งภายในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ และระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบกับกลุ่มอื่นในระดับที่เหมาะสม ไม่ว่าจะภายในหรือภายนอกสำนักงาน ดังเช่นที่กำหนดโดยมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220¹⁵ จะช่วยผู้สอบบัญชีในการใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบและสมเหตุสมผล
- ก29. การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพอาจประเมินได้จากการพิจารณาว่า ดุลยพินิจนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการนำหลักการสอบบัญชีและหลักการบัญชีไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมหรือไม่ และดุลยพินิจนั้นเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ที่ผู้สอบบัญชีทราบจนถึงวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีหรือไม่
- ก30. การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพต้องกระทำตลอดการตรวจสอบและต้องมีการบันทึกไว้อย่างเหมาะสม ในการนี้ผู้สอบบัญชีต้องจัดทำเอกสารหลักฐานของงานตรวจสอบที่เพียงพอเพื่อให้ผู้สอบบัญชีที่มีประสบการณ์และไม่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบนั้นมาก่อน สามารถเข้าใจถึงดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพที่สำคัญที่ใช้เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญที่เกิดขึ้นระหว่างการตรวจสอบได้¹⁶ การใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพไม่อาจใช้เป็นเหตุผลของการตัดสินใจที่ไม่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและสถานการณ์ของงานตรวจสอบหรือหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

¹⁵ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 ย่อหน้าที่ 18

¹⁶ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 230 ย่อหน้าที่ 8

หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอและความเสี่ยงในการสอบบัญชี (อ้างถึงย่อหน้าที่ 5 และ 17)

ความเพียงพอและความเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชี

- ก31. หลักฐานการสอบบัญชีมีความจำเป็นต่อการสนับสนุนความเห็นและรายงานของผู้สอบบัญชี หลักฐานการสอบบัญชีได้มาจากการเก็บรวบรวมและส่วนใหญ่ได้มาจากการใช้วิธีการตรวจสอบในระหว่างการตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม หลักฐานการสอบบัญชีอาจรวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งอื่น เช่น การตรวจสอบครั้งก่อน ๆ (เมื่อผู้สอบบัญชีได้พิจารณาแล้วว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลังจากการตรวจสอบครั้งก่อนหรือไม่ ที่อาจกระทบต่อความเกี่ยวข้องของข้อมูลนั้นกับการตรวจสอบในปัจจุบัน¹⁷) หรือวิธีการควบคุมคุณภาพของสำนักงานเกี่ยวกับการตอบรับและการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์กับลูกค้า นอกเหนือจากแหล่งอื่นภายในและภายนอกกิจการแล้ว บันทึกทางการบัญชีของกิจการยังเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญของหลักฐานการสอบบัญชี นอกจากนี้ ข้อมูลที่อาจใช้เป็นหลักฐานการสอบบัญชีอาจถูกจัดเตรียมขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพนักงานหรือถูกว่าจ้างโดยกิจการ หลักฐานการสอบบัญชีประกอบด้วยข้อมูลที่สนับสนุนและยืนยันสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับงบการเงิน และข้อมูลอื่นที่ขัดแย้งกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับงบการเงิน นอกจากนี้ ในบางกรณี การไม่มีข้อมูล (ตัวอย่างเช่น การที่ผู้บริหารปฏิเสธที่จะให้คำรับรองตามที่ถูกร้องขอ) ก็ถือว่าเป็นหลักฐานการสอบบัญชีด้วยเช่นกัน งานส่วนใหญ่ของผู้สอบบัญชีในการกำหนดรูปแบบของความเห็นของผู้สอบบัญชีประกอบด้วย การรวบรวมและการประเมินหลักฐานการสอบบัญชี
- ก32. ความเพียงพอและความเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์กัน ความเพียงพอเป็นการประเมินเกี่ยวกับปริมาณของหลักฐานการสอบบัญชี ปริมาณของหลักฐานการสอบบัญชีที่ต้องการได้รับพิจารณาจากการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงของผู้สอบบัญชี (เมื่อความเสี่ยงที่ประเมินได้ยิ่งสูงขึ้น ผู้สอบบัญชีจะมีความต้องการหลักฐานการสอบบัญชีในปริมาณมากขึ้น) และจากคุณภาพของหลักฐานการสอบบัญชื่อนั้น (คุณภาพของหลักฐานการสอบบัญชียิ่งสูงขึ้น ผู้สอบบัญชีอาจต้องการปริมาณหลักฐานการสอบบัญชีที่น้อยลง) อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีในปริมาณมากขึ้นอาจไม่สามารถชดเชยกับหลักฐานที่ด้อยคุณภาพได้
- ก33. ความเหมาะสม เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณภาพของหลักฐานการสอบบัญชี ซึ่งหมายถึง ความเกี่ยวข้องและความเชื่อถือได้ของหลักฐานการสอบบัญชี ซึ่งใช้สนับสนุนข้อสรุปที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ความเชื่อถือได้ของหลักฐานได้รับผลกระทบจากแหล่งที่มาของหลักฐานและจากลักษณะของหลักฐาน และขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ที่ได้รับหลักฐานนั้นมา

¹⁷ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) “การระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ” ย่อหน้าที่ 16

- ก34. การที่ผู้สอบบัญชีได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อลดความเสี่ยงในการสอบบัญชีในอยู่ในระดับต่ำที่ยอมรับได้ จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถได้มาซึ่งข้อสรุปที่สมเหตุสมผลเพื่อสนับสนุนความเห็นของผู้สอบบัญชีหรือไม่นั้น เป็นเรื่องของการใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500 และมาตรฐานการสอบบัญชีอื่นที่เกี่ยวข้องมีข้อกำหนดเพิ่มเติมและให้แนวปฏิบัติเพิ่มเติมที่นำไปปฏิบัติได้ตลอดการตรวจสอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อพิจารณาของผู้สอบบัญชีในการได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ

ความเสี่ยงในการสอบบัญชี

- ก35. ความเสี่ยงในการสอบบัญชี เป็นผลมาจากความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและความเสี่ยงจากการตรวจสอบ การประเมินความเสี่ยงขึ้นอยู่กับวิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์นั้นและหลักฐานที่ได้รับตลอดการตรวจสอบ การประเมินความเสี่ยงเป็นเรื่องของการใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพมากกว่าเป็นเรื่องของความสามารถในการวัดค่าอย่างแม่นยำ
- ก36. เพื่อวัตถุประสงค์ของมาตรฐานการสอบบัญชี ความเสี่ยงในการสอบบัญชีไม่รวมถึงความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีอาจแสดงความเห็นว่างบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ในขณะที่งบการเงินไม่ได้แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยทั่วไป ความเสี่ยงดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ความเสี่ยงในการสอบบัญชีเป็นคำศัพท์เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการสอบบัญชี และไม่ได้หมายถึงความเสี่ยงทางธุรกิจของผู้สอบบัญชี เช่น ความเสียหายจากการแพคคีความ การเผยแพร่ข่าวในเชิงลบ หรือเหตุการณ์อื่นที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวเนื่องกับการตรวจสอบงบการเงิน

ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

- ก37. ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ อาจเกิดขึ้นได้สองระดับ คือ
- ระดับของงบการเงินโดยรวม และ
  - ระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้สำหรับประเภทของรายการ ยอดคงเหลือทางบัญชี และการเปิดเผยข้อมูล
- ก38. ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับของงบการเงินโดยรวม หมายถึงความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินโดยรวมอย่างแผ่กระจาย และมีแนวโน้มที่จะกระทบต่อสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้หลายประการ
- ก39. การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ ช่วยในการกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมที่จำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ หลักฐานดังกล่าวช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินได้โดยมีความเสี่ยงจากการสอบบัญชีในในระดับต่ำที่ยอมรับได้ ผู้สอบบัญชีใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ใน

การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ตัวอย่างเช่น ผู้สอบบัญชีอาจใช้แบบจำลองซึ่งแสดงความสัมพันธ์ทั่วไปขององค์ประกอบต่าง ๆ ของความเสี่ยงในการสอบบัญชีในรูปแบบทางคณิตศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งความเสี่ยงจากการตรวจสอบในระดับที่ยอมรับได้ ผู้สอบบัญชีบางคนอาจพบว่าแบบจำลองดังกล่าวมีประโยชน์ในการวางแผนวิธีการตรวจสอบ

- ก40. ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ มี 2 ส่วนคือ ความเสี่ยงสืบเนื่องและความเสี่ยงจากการควบคุม ความเสี่ยงสืบเนื่องและความเสี่ยงจากการควบคุมเป็นความเสี่ยงของกิจการและมีอยู่โดยไม่ขึ้นอยู่กับการตรวจสอบงบการเงิน
- ก41. ความเสี่ยงสืบเนื่องได้รับอิทธิพลจากปัจจัยความเสี่ยงสืบเนื่อง ความเสี่ยงสืบเนื่องมีความแตกต่างกันในระดับต่าง ๆ ตามช่วงที่เรียกว่าระดับของความเสี่ยงสืบเนื่อง ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับที่ปัจจัยความเสี่ยงสืบเนื่องมีผลต่อโอกาสในการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงของสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ ในกระบวนการระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ผู้สอบบัญชีกำหนดประเภทของรายการ ยอดคงเหลือทางบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลที่มีนัยสำคัญ และสิ่งที่ผู้บริหารให้การรับรองไว้ที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น ยอดคงเหลือทางบัญชีที่ประกอบด้วยจำนวนเงินที่เกิดจากประมาณการทางบัญชีซึ่งขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนที่มีนัยสำคัญในการประมาณการอาจถูกระบุว่าเป็นยอดคงเหลือทางบัญชีที่มีนัยสำคัญ และการประเมินความเสี่ยงสืบเนื่องของผู้สอบบัญชีสำหรับความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารให้การรับรองไว้อาจสูงขึ้น เนื่องจากมีความไม่แน่นอนในการประมาณการสูง
- ก42. สถานการณ์ภายนอกที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงทางธุรกิจก็อาจมีอิทธิพลต่อความเสี่ยงสืบเนื่อง ตัวอย่างเช่น พัฒนาการด้านเทคโนโลยีอาจทำให้สินค้าบางชนิดล้าสมัย ซึ่งเป็นเหตุให้สินค้าคงเหลือมีแนวโน้มที่จะแสดงยอดที่สูงเกินจริง ปัจจัยต่าง ๆ ภายในกิจการและในสภาพแวดล้อมของกิจการที่เกี่ยวข้องกับประเภทของรายการ ยอดคงเหลือทางบัญชี หรือการเปิดเผยข้อมูลหลายประการหรือทุกประการก็อาจมีอิทธิพลต่อความเสี่ยงสืบเนื่องที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้โดยเฉพาะ ปัจจัยดังกล่าวอาจรวมถึง ตัวอย่างเช่น การขาดเงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอเพื่อการดำเนินงานต่อเนื่อง หรืออุตสาหกรรมที่กำลังถดถอยซึ่งจะเห็นได้จากธุรกิจที่ประสบความล้มเหลวเป็นจำนวนมาก
- ก43. ความเสี่ยงจากการควบคุม เป็นผลมาจากประสิทธิผลของการออกแบบ การนำไปปฏิบัติ และการดูแลรักษาการควบคุมโดยผู้บริหาร ในการที่จะระบุความเสี่ยงที่พบซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการเกี่ยวกับการจัดหางบการเงินของกิจการ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการควบคุมภายในจะถูกออกแบบและมีการปฏิบัติตามอย่างดีเพียงใด การควบคุมภายในสามารถลดลง แต่ไม่สามารถกำจัดความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในงบการเงินได้เนื่องจากข้อจำกัดสืบเนื่องของการควบคุม ซึ่งรวมถึง ความเป็นไปได้ของข้อผิดพลาดหรือความผิดพลาดของมนุษย์ หรือความเป็นไปได้ที่การควบคุมจะถูกแทรกแซง

โดยการสมัร่วมคิด หรือการข้ามขั้นตอนอย่างไม่เหมาะสมโดยผู้บริหาร ด้วยเหตุนี้ ความเสี่ยงจากการควบคุมบางส่วนจึงต้องมีอยู่เสมอ มาตรฐานการสอบบัญชีกล่าวถึงสถานการณ์ที่ผู้สอบบัญชีต้องหรืออาจเลือกที่จะทดสอบประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามการออกแบบการควบคุม เพื่อกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของการตรวจสอบเนื้อหาสาระที่จะทำ¹⁸

- ก44. การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญอาจแสดงในรูปแบบเชิงปริมาณ เช่น ร้อยละ หรือในรูปแบบที่ไม่เป็นเชิงปริมาณ ไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม ความจำเป็นของผู้สอบบัญชีในการประเมินความเสี่ยงอย่างเหมาะสมมีความสำคัญกว่าวิธีการต่าง ๆ ที่อาจใช้ในการประเมิน มาตรฐานการสอบบัญชีโดยทั่วไปกล่าวถึง “ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ” มากกว่าการกล่าวถึงความเสี่ยงสืบเนื่องและความเสี่ยงจากการควบคุมแยกต่างหาก อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) กำหนดให้ประเมินความเสี่ยงสืบเนื่องแยกต่างหากจากความเสี่ยงจากการควบคุม เพื่อเป็นเกณฑ์สำหรับการออกแบบและปฏิบัติวิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330
- ก45. ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ได้รับการประเมินเพื่อกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตของวิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมที่จำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ¹⁹
- ก46. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) กล่าวถึงข้อกำหนดและให้แนวปฏิบัติในการระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับของงบการเงินและระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้

ความเสี่ยงจากการตรวจสอบ

- ก47. ณ ระดับความเสี่ยงในการสอบบัญชีระดับใดระดับหนึ่ง ระดับที่ยอมรับได้ของความเสี่ยงจากการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ที่ประเมินได้ ตัวอย่างเช่น ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ผู้สอบบัญชีเชื่อว่ามียู้งสูงชัน ความเสี่ยงจากการตรวจสอบที่สามารถยอมรับได้จะยิ่งลดลง และดังนั้นหลักฐานการสอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีต้องการจะต้องยังมีความเชื่อถือได้มากขึ้น
- ก48. ความเสี่ยงจากการตรวจสอบเกี่ยวข้องกับลักษณะ ระยะเวลาและขอบเขตของวิธีการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีที่กำหนดขึ้นโดยผู้สอบบัญชีเพื่อลดความเสี่ยงในการสอบบัญชีให้อยู่ในระดับต่ำ

¹⁸ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 “วิธีปฏิบัติของผู้สอบบัญชีในการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้ประเมินไว้” ย่อหน้าที่ 6-17

¹⁹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 ย่อหน้าที่ 6

ที่ยอมรับได้ ดังนั้น ความเสี่ยงจากการตรวจสอบจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของวิธีการตรวจสอบและการนำวิธีการตรวจสอบนั้นไปปฏิบัติโดยผู้สอบบัญชี ตัวอย่างเช่น

- การวางแผนที่เพียงพอ
- การจัดบุคลากรในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างเหมาะสม
- การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ
- การควบคุมดูแลและการสอบทานงานตรวจสอบที่ปฏิบัติ

ตัวอย่างข้างต้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิผลของวิธีการตรวจสอบและการนำวิธีการตรวจสอบนั้นไปปฏิบัติ และลดโอกาสที่ผู้สอบบัญชีอาจเลือกวิธีการตรวจสอบที่ไม่เหมาะสม นำวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมไปปฏิบัติผิดวิธี หรือแปลความหมายจากผลการตรวจสอบผิดพลาด

- ก49. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 300²⁰ และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 กล่าวถึงข้อกำหนด และให้แนวปฏิบัติในการวางแผนการตรวจสอบงบการเงินและการตอบสนองของผู้สอบบัญชีต่อความเสี่ยงที่ประเมินได้ อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงจากการตรวจสอบสามารถลดลง แต่ไม่สามารถกำจัดได้ เนื่องจากข้อจำกัดสืบเนื่องของการสอบบัญชี ด้วยเหตุนี้ความเสี่ยงจากการตรวจสอบบางส่วนจึงยังคงมีอยู่เสมอ

ข้อจำกัดสืบเนื่องของการสอบบัญชี

- ก50. ผู้สอบบัญชีไม่จำเป็นต้องและไม่สามารถลดความเสี่ยงในการสอบบัญชีจนเป็นศูนย์ ดังนั้นจึงไม่สามารถได้มาซึ่งความเชื่อมั่นในระดับสูงสุดว่างบการเงินปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดได้ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดสืบเนื่องของการสอบบัญชี ซึ่งทำให้หลักฐานการสอบบัญชีส่วนใหญ่ที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการหาข้อสรุปและใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี เป็นหลักฐานที่ต้องใช้ดุลยพินิจอย่างสมเหตุสมผลในการพิจารณาความเชื่อถือได้มากกว่าที่จะเป็นหลักฐานที่ให้ข้อสรุปได้ในตัวเอง ข้อจำกัดสืบเนื่องของการสอบบัญชีเกิดขึ้นจาก
- ลักษณะของการรายงานทางการเงิน
  - ลักษณะของวิธีการตรวจสอบ
  - ความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติงานตรวจสอบภายในระยะเวลาและต้นทุนที่เหมาะสม

ลักษณะของการรายงานทางการเงิน

- ก51. การจัดทำงบการเงินเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหารในการนำข้อกำหนดของแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องของกิจการไปปฏิบัติกับข้อเท็จจริงและสถานการณ์ของกิจการ นอกจากนี้ รายการในงบการเงินหลายรายการเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการประเมินที่ขึ้นอยู่กับความเห็นส่วนบุคคลหรือความไม่แน่นอนในระดับหนึ่ง และอาจมีการตีความหรือการใช้ดุลยพินิจที่ยอมรับได้หลายแบบ ดังนั้น รายการในงบการเงินบางรายการจึงขึ้นอยู่กับความผันแปร

²⁰ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 300 “การวางแผนการตรวจสอบงบการเงิน”

ในระดับหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถกำจัดได้โดยการใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติม ลักษณะเช่นนี้มักเป็นกรณีของประมาณการทางบัญชีบางเรื่อง อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาโดยเฉพาะว่าประมาณการทางบัญชีมีความสมเหตุสมผลในบริบทของแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือไม่ และพิจารณาโดยเฉพาะเกี่ยวกับลักษณะเชิงคุณภาพของวิธีปฏิบัติทางการบัญชีของกิจการ ซึ่งรวมถึงข้อบ่งชี้ถึงอคติที่อาจเกิดขึ้นในการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร²¹

ลักษณะของวิธีการตรวจสอบ

ก52. ผู้สอบบัญชีมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติและทางกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้สอบบัญชีในการได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชี ตัวอย่างเช่น

- มีความเป็นไปได้ที่ผู้บริหารหรือบุคคลอื่น ๆ ทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ อาจไม่ให้ข้อมูลที่ครบถ้วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบการเงินหรือที่ร้องขอโดยผู้สอบบัญชี ด้วยเหตุนี้ผู้สอบบัญชีจึงไม่สามารถมั่นใจเกี่ยวกับความครบถ้วนของข้อมูลได้ แม้ว่าผู้สอบบัญชีจะใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นว่าได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้ว
- การทุจริตอาจเกี่ยวข้องกับแผนการที่มีการวางแผนอย่างซับซ้อนและรอบคอบ ซึ่งออกแบบมาเพื่อปกปิดการทุจริตนั้น ดังนั้น วิธีการตรวจสอบที่ใช้รวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีอาจไม่มีประสิทธิผลในการตรวจให้พบการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่เกิดจากความตั้งใจที่เกี่ยวกับ ตัวอย่างเช่น การสมรู้ร่วมคิดเพื่อแก้ไขเอกสารที่อาจทำให้ผู้สอบบัญชีเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีนั้นเป็นหลักฐานที่ถูกต้องทั้งที่หลักฐานดังกล่าวไม่ถูกต้อง ผู้สอบบัญชีไม่ได้ถูกฝึกอบรมหรือถูกคาดหวังว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิสูจน์ความแท้จริงของเอกสาร
- การสอบบัญชีไม่ใช้การสืบสวนอย่างเป็นทางการเพื่อหาการกระทำผิดที่ต้องสงสัย ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายโดยเฉพาะ เช่น อำนาจในการตรวจค้นที่อาจจำเป็นสำหรับการสืบสวนดังกล่าว

ความทันต่อเวลาของรายงานทางการเงินและความสมดุลระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนที่เสียไป

ก53. ความยากลำบาก ระยะเวลา หรือต้นทุนที่เกี่ยวข้องไม่เป็นเหตุอันควรให้ผู้สอบบัญชีละเว้นวิธีการตรวจสอบที่ไม่มีวิธีการตรวจสอบอื่นมาทดแทนได้ หรือยอมรับหลักฐานการสอบบัญชีที่ไม่น่าเชื่อถือ การวางแผนอย่างเหมาะสมจะช่วยให้มีเวลาและทรัพยากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติ งานสอบบัญชี อย่างไรก็ตาม ความเกี่ยวข้องของข้อมูลและประโยชน์ของข้อมูลนั้นมีแนวโน้มที่จะลดลงเมื่อเวลาผ่านไป และควรมีการพิจารณาเปรียบเทียบสมดุลระหว่างความเชื่อถือได้ของข้อมูลและต้นทุนของข้อมูลนั้น เรื่องดังกล่าวเป็นที่ยอมรับโดยแม่บทการรายงานทางการเงินบางเรื่อง (ตัวอย่างเช่น แม่บทในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน) ดังนั้น ผู้ใช้งบการเงินจึงมีความคาดหวังว่าผู้สอบบัญชี

²¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 (ปรับปรุง) “การตรวจสอบประมาณการทางบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง” และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 (ปรับปรุง) “การแสดงความเห็นและการรายงานต่องบการเงิน” ย่อหน้าที่ 12

จะแสดงความเห็นต่องบการเงินภายในระยะเวลาและต้นทุนที่เหมาะสม โดยตระหนักว่าเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติที่จะแสดงข้อมูลทั้งหมดที่อาจมีอยู่หรือจะติดตามทุกเรื่องอย่างละเอียดถี่ถ้วนบนข้อสมมติที่ว่าข้อมูลเหล่านั้นมีข้อผิดพลาดหรือมีการทุจริตจนกว่าจะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น

ก54. ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงจำเป็นต้อง

- วางแผนการตรวจสอบเพื่อให้การตรวจสอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- มุ่งเน้นการตรวจสอบไปยังบัญชีที่คาดไว้สูงว่าน่าจะมีความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ในขณะที่มุ่งเน้นการตรวจสอบที่น้อยกว่าไปยังบัญชีอื่น
- ใช้การทดสอบและวิธีการอื่นในการตรวจสอบประชากรต่าง ๆ เพื่อหาการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง

ก55. เมื่อพิจารณาวิธีการตามที่อธิบายในย่อหน้าที่ ก51 มาตรฐานการสอบบัญชีมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการวางแผนและการปฏิบัติงานสอบบัญชี และกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้อง

- มีหลักเกณฑ์ในการระบุและการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในระดับของงบการเงินและในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ โดยใช้วิธีการประเมินความเสี่ยงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง²²
- ใช้การทดสอบและวิธีการอื่นในการตรวจสอบประชากรต่าง ๆ ในลักษณะที่จะให้เกณฑ์ที่สมเหตุสมผลแก่ผู้สอบบัญชีในการให้ได้มาซึ่งข้อสรุปเกี่ยวกับประชากรนั้น²³

เรื่องอื่นที่มีผลกระทบต่อข้อจำกัดสืบเนื่องในการสอบบัญชี

ก56. ในกรณีของสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้บางประการหรือเรื่องบางเรื่อง ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากข้อจำกัดสืบเนื่องที่มีต่อความสามารถของผู้สอบบัญชีในการตรวจพบการแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญมีนัยสำคัญอย่างมาก สิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้หรือเรื่องบางเรื่องดังกล่าวรวมถึง

- การทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับสูง หรือการสมรู้ร่วมคิด ดูมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240 ในรายละเอียดเพิ่มเติม
- ความมีอยู่จริงและความครบถ้วนของความสัมพันธ์และรายการบัญชีของบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน ดูมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 550²⁴ ในรายละเอียดเพิ่มเติม
- การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ ดูมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 250 (ปรับปรุง)²⁵ ในรายละเอียดเพิ่มเติม

²² มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) ย่อหน้าที่ 135

²³ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500 มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 520 “การวิเคราะห์เปรียบเทียบ” และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 530 “การเลือกตัวอย่างในการสอบบัญชี”

²⁴ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 550 “บุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน”

- เหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคตที่อาจทำให้กิจการไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องได้
ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 570 (ปรับปรุง)²⁶ ในรายละเอียดเพิ่มเติม

มาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องระบุวิธีการตรวจสอบที่เฉพาะเจาะจงเพื่อช่วยลดผลกระทบของข้อจำกัดสี่ข้อ

- ก57. ข้อจำกัดสี่ข้อของการสอบบัญชี ทำให้มีความเสี่ยงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่การแสดงผลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญบางประการในงบการเงินอาจไม่ถูกตรวจพบ แม้ว่าการตรวจสอบจะได้มีการวางแผนและปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีอย่างเหมาะสมแล้วก็ตาม ด้วยเหตุนี้ การตรวจพบในภายหลังถึงการแสดงผลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในงบการเงิน ซึ่งเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดนั้น ไม่ได้แสดงให้เห็นถึง การไม่ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดสี่ข้อของการสอบบัญชีไม่ใช่ข้ออ้างของผู้สอบบัญชีในการยอมรับหลักฐานการสอบบัญชีที่ไม่น่าเชื่อถือ การที่ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติตามตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีหรือไม่นั้น พิจารณาได้จากวิธีการตรวจสอบที่ใช้ภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ ความเพียงพอและเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับ ซึ่งเป็นผลมาจากวิธีการตรวจสอบที่ใช้ดังกล่าว และความเหมาะสมของรายงานของผู้สอบบัญชีโดยประเมินจากหลักฐานดังกล่าวประกอบกับวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี

การปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี

ลักษณะของมาตรฐานการสอบบัญชี (อ้างถึงย่อหน้าที่ 18)

- ก58. มาตรฐานการสอบบัญชีกำหนดมาตรฐานของการทำงานของผู้สอบบัญชีในการบรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชีกล่าวถึงความรับผิดชอบทั่วไปของผู้สอบบัญชี ตลอดจนข้อพิจารณาเพิ่มเติมของผู้สอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการนำความรับผิดชอบดังกล่าวไปปฏิบัติกับเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะ
- ก59. ขอบเขต วันถือปฏิบัติ และข้อจำกัดโดยเฉพาะ ในการนำมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใดฉบับหนึ่งไปใช้ ได้อธิบายไว้อย่างชัดเจนในมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น ผู้สอบบัญชีได้รับอนุญาตให้นำมาตรฐานการสอบบัญชีไปปฏิบัติได้ก่อนวันถือปฏิบัติที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่นในมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น
- ก60. ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้สอบบัญชีอาจต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายหรือข้อบังคับ นอกเหนือไปจากมาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชีไม่ได้ลบล้างกฎหมายหรือข้อบังคับที่กำกับดูแลการตรวจสอบงบการเงิน ในกรณีที่กฎหมายหรือข้อบังคับดังกล่าวแตกต่างจากมาตรฐานการสอบบัญชี การปฏิบัติงานตรวจสอบตามกฎหมายหรือข้อบังคับจะไม่ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี

²⁵ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 250 (ปรับปรุง) “การพิจารณากฎหมายและข้อบังคับในการตรวจสอบงบการเงิน”

²⁶ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 570 (ปรับปรุง) “การดำเนินงานต่อเนื่อง”

ก61. (ย่อหน้านี้ไม่เกี่ยวข้อง)

ข้อพิจารณาเฉพาะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

ก62. มาตรฐานการสอบบัญชีเกี่ยวข้องกับงานตรวจสอบในภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีในภาครัฐอาจได้รับผลกระทบจากข้อบังคับทางการสอบบัญชี หรือจากภาระหน้าที่ที่มีต่อหน่วยงานภาครัฐตามกฎหมาย ข้อบังคับ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่น (เช่น กฎกระทรวง ข้อกำหนดตามนโยบายของรัฐบาล หรือมติแห่งสภานิติบัญญัติ) ซึ่งอาจครอบคลุมขอบเขตที่กว้างกว่าการตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชี ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นนี้ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของมาตรฐานการสอบบัญชี แต่อาจถูกกำหนดในแนวปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นโดยหน่วยงานตรวจสอบภาครัฐ

เนื้อหาของมาตรฐานการสอบบัญชี (อ้างถึงย่อหน้าที่ 19)

ก63. นอกเหนือจากวัตถุประสงค์และข้อกำหนด (ข้อกำหนดได้ถูกแสดงในมาตรฐานการสอบบัญชีโดยใช้คำว่า “ต้อง”) มาตรฐานการสอบบัญชีแต่ละฉบับประกอบด้วยแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของการนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่น นอกจากนี้ยังอาจรวมถึงคำนำ ซึ่งมีบริบทเกี่ยวกับการทำความเข้าใจที่เหมาะสมเกี่ยวกับมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้นและคำจำกัดความ ดังนั้น เนื้อหาทั้งหมดของมาตรฐานการสอบบัญชีแต่ละฉบับจึงเกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้นและการนำข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้นไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม

ก64. ในกรณีที่เป็น การนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่นจะให้คำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีและแนวปฏิบัติในการปฏิบัติตามข้อกำหนดนั้น การนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่นอาจ

- อธิบายให้ชัดเจนขึ้นว่า ข้อกำหนดมีความหมายอย่างไรหรือมีเจตนาที่จะครอบคลุมเรื่องใดบ้าง ซึ่งรวมถึงอธิบายว่าเหตุใดต้องมีวิธีปฏิบัติดังกล่าวในมาตรฐานการสอบบัญชีบางฉบับ เช่น มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564)
- ให้ตัวอย่างนโยบายและวิธีปฏิบัติที่อาจเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ในมาตรฐานการสอบบัญชีบางฉบับ เช่น มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) จะแสดงตัวอย่างต่าง ๆ ในกรอบ

แม้ว่าแนวปฏิบัติดังกล่าวจะไม่ถือเป็นข้อกำหนด แต่ก็เกี่ยวข้องกับการนำข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม การนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่นอาจให้ข้อมูลเบื้องหลังความเป็นมาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่กำหนดในมาตรฐานการสอบบัญชี

ก65. ภาคผนวกเป็นส่วนหนึ่งของการนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่น วัตถุประสงค์และความมุ่งหมายในการใช้ของภาคผนวกได้อธิบายไว้ในเนื้อหาของมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้อง หรือในหัวข้อและคำนำของภาคผนวกเอง

- ก66. คำนำ อาจรวมถึงเรื่องต่าง ๆ เช่น คำอธิบายเกี่ยวกับ
- วัตถุประสงค์และขอบเขตของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น ตลอดจนคำอธิบายว่า มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้นเกี่ยวข้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับอื่น ๆ อย่างไร
  - สาระสำคัญของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น
  - ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีและบุคคลอื่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น
  - บริบทที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น
- ก67. มาตรฐานการสอบบัญชีอาจมีหัวข้อ “คำจำกัดความ” คำจำกัดความ คือคำอธิบายความหมายของ คำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในมาตรฐานการสอบบัญชี คำจำกัดความดังกล่าวมีไว้เพื่อช่วยให้การนำ มาตรฐานการสอบบัญชีไปปฏิบัติและการตีความมาตรฐานการสอบบัญชีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และไม่ได้มีเจตนาที่จะลบล้างคำจำกัดความที่อาจกำหนดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ไม่ว่าจะ เป็น ในทางกฎหมาย ข้อบังคับ หรือเรื่องอื่น ๆ คำศัพท์ดังกล่าวจะมีความหมายเดียวกันในมาตรฐาน การสอบบัญชีทุกลบฉบับเว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น
- ก68. ในกรณีที่เหมาะสม ข้อพิจารณาเพิ่มเติมโดยเฉพาะสำหรับการตรวจสอบกิจการขนาดเล็กและ หน่วยงานภาครัฐจะอยู่ในการนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่นของมาตรฐานการสอบบัญชี ข้อพิจารณาเพิ่มเติมเหล่านี้ช่วยในการนำข้อกำหนดต่าง ๆ ของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้นไป ปฏิบัติในการตรวจสอบกิจการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ข้อพิจารณาเพิ่มเติมเหล่านี้ไม่ได้จำกัดหรือ ลดความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีในการนำข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้นไป ปฏิบัติและในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น

ข้อพิจารณาการปรับให้เหมาะสม

- ก69. มีการรวมข้อพิจารณาการปรับให้เหมาะสมในมาตรฐานการสอบบัญชีบางฉบับ (เช่น มาตรฐาน การสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564)) ซึ่งให้ตัวอย่างของการนำข้อกำหนดไปปฏิบัติสำหรับ ทุกกิจการ ไม่ว่าลักษณะและสภาพแวดล้อมจะมีความซับซ้อนน้อยหรือที่ซับซ้อนมากก็ตาม กิจการ ที่มีความซับซ้อนน้อยหมายถึงกิจการที่อาจมีลักษณะตามที่ระบุในย่อหน้าที่ ก71
- ก70. “ข้อพิจารณาโดยเฉพาะสำหรับกิจการขนาดเล็ก” ที่รวมอยู่ในมาตรฐานการสอบบัญชีบางฉบับได้ ถูกพัฒนาเริ่มแรกจากกิจการที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม ข้อพิจารณาบาง เรื่องอาจมีประโยชน์ต่อการตรวจสอบกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีขนาดเล็ก
- ก71. ในการระบุข้อพิจารณาเพิ่มเติมในการตรวจสอบกิจการขนาดเล็ก “กิจการขนาดเล็ก” หมายถึง กิจการที่โดยปกติมีลักษณะเชิงคุณภาพ เช่น
- (ก) ความเป็นเจ้าของและการบริหารรวมอยู่ในกลุ่มบุคคลจำนวนน้อย (มักเป็นเจ้าของคนเดียว ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่เป็นเจ้าของกิจการโดยที่เจ้าของ มีลักษณะเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้อง) และ
  - (ข) ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อจากข้อต่อไปนี้

- (1) มีรายการที่ตรงไปตรงมาหรือไม่ซับซ้อน
- (2) มีการบันทึกบัญชีไม่ซับซ้อน
- (3) มีจำนวนสายงานธุรกิจน้อยและมีจำนวนผลิตภัณฑ์น้อยภายในสายงานธุรกิจ
- (4) มีระบบการควบคุมภายในที่ง่ายกว่า
- (5) มีระดับชั้นของผู้บริหารน้อยและผู้บริหารรับผิดชอบการควบคุมในวงกว้าง
- (6) มีบุคลากรน้อย หลายคนมีหน้าที่รับผิดชอบในวงกว้าง

ลักษณะเชิงคุณภาพข้างต้นนี้ไม่ได้ครอบคลุมลักษณะเชิงคุณภาพโดยละเอียดทั้งหมด ไม่ใช่ลักษณะเชิงคุณภาพของกิจการขนาดเล็กโดยเฉพาะ และกิจการขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องมีลักษณะเชิงคุณภาพข้างต้นนี้ครบทุกข้อ

ข้อพิจารณาเฉพาะของเครื่องมือและเทคนิคอัตโนมัติ

- ก72. ข้อพิจารณาเฉพาะของเครื่องมือและเทคนิคอัตโนมัติที่รวมอยู่ในมาตรฐานการสอบบัญชีบางฉบับ (เช่น มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564)) ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายวิธีการที่ผู้สอบบัญชีอาจประยุกต์ข้อกำหนดบางข้อเมื่อมีการใช้เครื่องมือและเทคนิคอัตโนมัติในการปฏิบัติวิธีตรวจสอบ
- ก73. มาตรฐานการสอบบัญชีกล่าวถึงเจ้าของกิจการขนาดเล็กซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจในแต่ละวันว่า “ผู้บริหารที่เป็นเจ้าของกิจการ”

วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีแต่ละฉบับ (อ้างถึงย่อหน้าที่ 21)

- ก74. มาตรฐานการสอบบัญชีแต่ละฉบับมีหนึ่งวัตถุประสงค์หรือหลายวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีนั้นกับวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี วัตถุประสงค์ในมาตรฐานการสอบบัญชีแต่ละฉบับมุ่งเน้นให้ผู้สอบบัญชีได้ผลลัพธ์ตามที่มาตรฐานการสอบบัญชียุทธศาสตร์นั้นต้องการ ในขณะที่เดียวกันก็มีความเฉพาะเจาะจงเพียงพอที่จะช่วยผู้สอบบัญชีใน
- การทำความเข้าใจว่าต้องทำอะไรให้สำเร็จลุล่วง และในกรณีที่เป็น วิธีการที่เหมาะสมในการทำเช่นนั้น และ
  - การตัดสินใจว่าต้องทำอะไรเพิ่มเติมหรือไม่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ในสถานการณ์นั้น ๆ ของการตรวจสอบ
- ก75. ผู้สอบบัญชีต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีแต่ละฉบับในบริบทของวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี ตามที่กล่าวในย่อหน้าที่ 11 ของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้ ความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์แต่ละข้อขึ้นอยู่กับข้อจำกัดสืบเนื่องของการสอบบัญชี เช่นเดียวกับการบรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี
- ก76. ในการใช้วัตถุประสงค์ ผู้สอบบัญชีต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการสอบบัญชี ทั้งนี้เนื่องจาก ดังเช่นที่กล่าวในย่อหน้าที่ 58 มาตรฐานการสอบบัญชีในบางกรณีจะเกี่ยวข้องกับ

ความรับผิดชอบทั่วไป และในกรณีอื่นจะเกี่ยวข้องกับการนำความรับผิดชอบเหล่านั้นไปปฏิบัติกับเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนี้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีดำรงไว้ซึ่งทัศนคติในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ซึ่งจำเป็นในทุกขั้นตอนของการวางแผนและการปฏิบัติงานตรวจสอบ แต่ไม่ได้ถูกกล่าวซ้ำในรูปของข้อกำหนดในมาตรฐานการสอบบัญชีแต่ละฉบับอีก ในระดับที่ลึกกลงไป มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) และ 330 กล่าวถึงวัตถุประสงค์และข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีในการระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ และความรับผิดชอบในการออกแบบและใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้ประเมินไว้ดังกล่าวตามลำดับ วัตถุประสงค์และข้อกำหนดดังกล่าวจะถูกนำไปปฏิบัติตลอดการตรวจสอบ มาตรฐานการสอบบัญชีบางฉบับที่กล่าวถึงเรื่องโดยเฉพาะเจาะจงในการสอบบัญชี (ตัวอย่างเช่น มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 (ปรับปรุง)) อาจขยายความถึงเรื่องที่จะนำวัตถุประสงค์และข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีอื่น เช่น มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) และ 330 ไปใช้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้นอย่างไร แต่จะไม่กล่าวซ้ำ ดังนั้น ในการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 (ปรับปรุง) ผู้สอบบัญชีต้องตระหนักถึงวัตถุประสงค์และข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

การใช้วัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการวิธีการตรวจสอบเพิ่มเติม (อ้างถึงย่อหน้าที่ 21(ก))

ก77. ข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีและวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีได้ ดังนั้น การนำข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมโดยผู้สอบบัญชี จึงเป็นเกณฑ์ที่เพียงพอให้แก่ผู้สอบบัญชีในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์ของงานตรวจสอบแตกต่างกันไปอย่างมากและมาตรฐานการสอบบัญชีไม่สามารถคาดการณ์สถานการณ์เหล่านั้นได้ทั้งหมด ผู้สอบบัญชีจึงต้องรับผิดชอบในการกำหนดวิธีการตรวจสอบที่จำเป็นเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ในสถานการณ์ของงานตรวจสอบ อาจมีเรื่องบางเรื่องที่คุณสอบบัญชีต้องใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมจากที่กำหนดโดยมาตรฐานการสอบบัญชีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี

การใช้วัตถุประสงค์เพื่อประเมินว่าได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่ (อ้างถึงย่อหน้าที่ 21(ข))

ก78. ผู้สอบบัญชีต้องใช้วัตถุประสงค์เพื่อประเมินว่าได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่ในบริบทของวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี ดังนั้น หากผู้สอบบัญชีสรุปว่าหลักฐานการสอบบัญชีไม่เพียงพอและเหมาะสม ผู้สอบบัญชีอาจใช้วิธีการขอข้อมูลเพิ่มเติมหรือหลายข้อต่อไปเพื่อให้บรรลุข้อกำหนดในย่อหน้าที่ 21(ข)

- ประเมินว่าได้รับหรือจะได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมจากการปฏิบัติ ตามมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับอื่น ๆ หรือไม่
- ขยายการตรวจสอบในการนำข้อกำหนดหนึ่งข้อหรือหลายข้อไปปฏิบัติ หรือ
- ใช้วิธีการอื่นที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่าจำเป็นในสถานการณ์นั้น ๆ

ในกรณีที่คาดว่าไม่มีข้อใดข้างต้นสามารถกระทำได้หรือเป็นไปได้ในสถานการณ์นั้น ๆ ผู้สอบบัญชี จะไม่สามารถได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอและมาตรฐานการสอบบัญชี กำหนดให้ผู้สอบบัญชีพิจารณาผลกระทบต่อรายงานของผู้สอบบัญชี หรือต่อความสามารถของผู้สอบบัญชีในการปฏิบัติงานตรวจสอบให้เสร็จสิ้น

การปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง (อ้างถึงย่อหน้าที่ 22)

ก79. ในบางกรณี มาตรฐานการสอบบัญชี (และข้อกำหนดทั้งหมดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับนั้น) อาจไม่เกี่ยวข้องในสถานการณ์นั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ถ้ากิจการไม่มีหน่วยงานตรวจสอบภายใน จะไม่มีเรื่องใดที่เกี่ยวข้องในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 610 (ปรับปรุง)²⁷

ก80. ในมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้อง อาจมีข้อกำหนดที่มีเงื่อนไข ข้อกำหนดดังกล่าวจะเกี่ยวข้อง เมื่อสถานการณ์ที่ได้คาดการณ์ไว้ในข้อกำหนดนั้นเกิดขึ้นและเงื่อนไขนั้นเกิดขึ้น โดยทั่วไป เงื่อนไขของข้อกำหนดจะมีทั้งที่ชัดเจนหรือโดยนัย ตัวอย่างเช่น

- ข้อกำหนดที่ให้ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีหากมีการจำกัดขอบเขตการตรวจสอบ²⁸ ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นข้อกำหนดที่มีเงื่อนไขชัดเจน
- ข้อกำหนดที่ให้สื่อสารเกี่ยวกับจุดอ่อนที่สำคัญของการควบคุมภายในที่พบในระหว่างการตรวจสอบกับผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล²⁹ ซึ่งขึ้นอยู่กับความมีอยู่จริงของจุดอ่อนที่สำคัญที่พบดังกล่าว และข้อกำหนดเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลจำแนกตามส่วนงานตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง³⁰ ซึ่งขึ้นอยู่กับกรณีที่แม่บทนั้นกำหนดให้หรืออนุญาตให้มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นข้อกำหนดที่มีเงื่อนไขโดยนัย

ในบางกรณี ข้อกำหนดอาจแสดงอยู่ในลักษณะที่เป็นเงื่อนไขตามกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น ผู้สอบบัญชีอาจถูกกำหนดให้ถอนตัวจากงานตรวจสอบบัญชีหากการถอนตัวนั้น

²⁷ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 610 (ปรับปรุง) “การใช้ผลงานของผู้ตรวจสอบภายใน” ย่อหน้าที่ 2

²⁸ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 705 (ปรับปรุง) “การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต” ย่อหน้าที่ 13

²⁹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 265 “การสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในไปยังผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและผู้บริหารของกิจการ” ย่อหน้าที่ 9

³⁰ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 501 “หลักฐานการสอบบัญชี - ข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมเฉพาะรายการ” ย่อหน้าที่ 13

สามารถกระทำได้อีกภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง หรือผู้สอบบัญชีอาจถูกกำหนดให้กระทำบางเรื่อง เว้นแต่เป็นเรื่องที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือข้อบังคับ การอนุญาตหรือการห้ามตามกฎหมายหรือข้อบังคับอาจมีลักษณะที่ชัดเจนหรือโดยนัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ

การไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด (อ้างถึงย่อหน้าที่ 23)

ก81. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 230 กล่าวถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานในสถานการณ์พิเศษที่ผู้สอบบัญชีไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง³¹ มาตรฐานการสอบบัญชีไม่ได้กำหนดให้ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ไม่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของการตรวจสอบนั้น

การไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ (อ้างถึงย่อหน้าที่ 24)

ก82. การบรรลุวัตถุประสงค์ได้หรือไม่เป็นเรื่องของการใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชี ดุลยพินิจดังกล่าวเป็นผลของการใช้วิธีการตรวจสอบในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชี และการประเมินของผู้สอบบัญชีว่าได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอแล้วหรือไม่และจำเป็นต้องตรวจสอบเพิ่มเติมหรือไม่ในสถานการณ์ของการตรวจสอบนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี ดังนั้น สถานการณ์ที่อาจทำให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ รวมถึงสถานการณ์ที่

- ขัดขวางไม่ให้ผู้สอบบัญชีปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของมาตรฐานการสอบบัญชี
- เป็นเหตุให้ไม่สามารถกระทำได้หรือเป็นไปได้ที่ผู้สอบบัญชีจะใช้วิธีการตรวจสอบเพิ่มเติมหรือได้รับหลักฐานการสอบบัญชีเพิ่มเติมที่เห็นว่าจำเป็นจากการใช้วัตถุประสงค์ตามย่อหน้าที่ 21 ตัวอย่างเช่น เกิดจากข้อจำกัดเกี่ยวกับหลักฐานการสอบบัญชีที่สามารถหาได้

ก83. เอกสารหลักฐานของงานตรวจสอบที่เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 230 และข้อกำหนดโดยเฉพาะเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานในมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องอื่นเป็นหลักฐานที่แสดงถึงเกณฑ์ของผู้สอบบัญชีในการได้มาซึ่งข้อสรุปเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชี แม้ว่าผู้สอบบัญชีไม่จำเป็นที่จะต้องจดบันทึกแยกไว้ต่างหาก (ดังเช่นในแบบสอบถามเพื่อการตรวจสอบ) ว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์แต่ละเรื่องแล้วก็ตาม เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะช่วยผู้สอบบัญชีในการประเมินว่าการไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ได้ขัดขวางผู้สอบบัญชีไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีหรือไม่

³¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 230 ย่อหน้าที่ 12